

Teksta satura un valodas līdzekļu analīze

Eksāmena 1. daļā tev ir iespēja parādīt zināšanas un izpratni par latviešu valodas sistēmas un stilistikas jautājumiem, kā arī prasmi formulēt viedokli par teksta īpatnībām un autora individuālo stilu. Veidojot atbildes, tu apliecināsi prasmi lietot literāro valodu rakstveidā.

Izlasi tekstu lapā 1. tekstu (Gundegas Repšes eseju „25. novembris” no eseju krājuma „Skiču burtņīca. Simts”) un veic 1.–8. uzdevumu!

 – tiek vērtēta pareizrakstība!

 1. uzdevums (6 punkti).

Gundega Repše tekstā raksturo prozas tapšanu un būtību.

Formulē vienā teikumā autores izpratni par piedāvātajiem tematiem!

Temats	Izpratne
Proza un autors	
Proza un kritiķis	
Proza un dzeja	

 2. uzdevums (5 punkti).

Daiļliteratūrā tēlu vārdu izvēle lielākoties nav nejauša.

2.1.–2.2. Ko autore ir vēlējusies vēstīt lasītājam, piešķirot tēliem šos personvārdus?

2.3. Kā šajā tekstā lietotie tēlu vārdi Proza un Poza atklāj autores kā daiļdarba radītājas uzskatus?

Uzraksti pamatojumu, izmantojot piemērus no teksta!

2.1. Proza	
2.2. Poza	
2.3. Pamatojums	

3. uzdevums (3 punkti).

Latviešu valodā tiek lietoti svešvārdi, tos izmanto arī daiļliteratūrā.

Uzraksti tekstā lietotajiem svešvārdiem atbilstošu sinonīmu!

Svešvārds	Sinonīms
3.1. imitācija	
3.2. realitāte	
3.3. taktiski	

4. uzdevums (2 punkti).

Daiļliteratūrā tiek izmantoti frazeoloģismi, jo tie padara valodu daudznozīmīgu un interesantu.

4.1. Atrodi piedāvātajā teikumā frazeoloģismu un izraksti to!

4.2. Izskaidro izrakstītā frazeoloģisma nozīmi!

Protams, tu vari viņu triekt ratā, ja nevēlies dzīvot kopā ar kādu, kas pat nav tava ēna, bet neierāmēts, šķautņains un tevī pašā iekšupvērstis spogulis.

4.1. Frazeoloģisms

4.2. Frazeoloģisma
nozīmes skaidrojums

5. uzdevums (3 punkti).

Salikteņus veido no dažādu vārdšķiru vārdiem.

5.1.–5.3. Atrodi tekstā un izraksti no dažādām vārdšķirām veidotus salikteņus!

5.1. Apstākļa vārds un darbības
vārds divdabja formā

5.2. Īpašības vārds un lietvārds

5.3. Lietvārds un īpašības
vārds

6. uzdevums (6 punkti).

Daiļliteratūrā autori izmanto vienlīdzīgus teikuma locekļus noteiktas situācijas, vietas, notikuma aprakstam vai tēlu raksturojumam.

6.1.–6.3. Izraksti no teksta izceltās daļas trīs dažādi saistītu vienlīdzīgu teikuma locekļu grupas!

6.4. Kā vienlīdzīgu teikuma locekļu saistījums palīdz saprast teksta saturu? Uzraksti pamatojumu saliktā teikumā!

6.1. Bezsaikļa saistījums

6.2. Vienojuma saikļa
saistījums

6.3. Pretstata saikļa
saistījums

6.4. Pamatojums

7. uzdevums (5 punkti).

Daiļliteratūrā mākslinieciskā nolūkā autori mēdz neievērot teikuma daļu robežas.

7.1.–7.2. Izraksti no teksta divus piemērus, kuros nav ievēroti teikuma veidošanas principi!

7.3. Izskaidro, kā mainās autores stils, izmantojot šādu paņēmieni!

7.1. Piemērs	
7.2. Piemērs	
7.3. Pamatojums	

8. uzdevums (4 punkti).

Daiļliteratūrā tiek izmantoti vārdi pārnestā nozīmē.

8.1.–8.2. Izskaidro izceltos vārdu savienojumus!

8.3. Raksturo autores attieksmi pret prozu!

Viņa netic daiļiem jūtulošanās būrumiem un idilliskām **vārdu krellēm**, kas **grab** pašas **savā meldiņā**, tās viņai pat derdzas, tad viņa aizsūtīs tevi paciemoties pie savām attāļajām, bet ļoti viesmīlīgajām māsīcām – Psiholoģijas, Psihoterapijas un Grafomānijas.

8.1. vārdu krelles	
8.2. grab savā meldiņā	
8.3. Raksturojums	

2. DAĻA

Eksāmena 2. daļā ir iespēja apliecināt prasmi mērķtiecīgi lietot literāro valodu, uzrakstot tematam atbilstošu argumentētu tekstu.

Izvēlies vienu no tematiem un uzraksti argumentēto eseju vai pārspriedumu!

Darba apjoms – 300–350 vārdu.

Argumentācijai lieto trīs precīzi nosauktus un raksturotus kultūras, literatūras vai valodniecības faktus.

Argumentiem vari izmantot informāciju no tekstu lapā piedāvātajiem tekstiem, ja tā ir nepieciešama.

Temati:

1. „(..) neizsacīta šī pasaule zūd.” (G. Repše)

2. Kā veidojas dialogs starp rakstnieku, viņa darbu un lasītāju?

Uzmetums.

